

<https://doi.org/10.31108/2.2022.2.26.13>

УДК 613.86:383

Кіра Терещенко

КОМУНІКАТИВНИЙ САМОКОНТРОЛЬ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСВІТНЬОГО ПЕРСОНАЛУ

Терещенко Кіра. Комунікативний самоконтроль як чинник забезпечення психологічного здоров'я освітнього персоналу.

Вступ. В умовах повномасштабного російського вторгнення на територію України особливого значення набувають питання збереження психологічного здоров'я персоналу організацій. Сучасні виклики спричиняють фундаментальні зміни в діяльності організацій, зокрема, закладів освіти, висуваючи нові вимоги до освітнього персоналу. Впровадження нових форм та методів роботи вимагає розвитку відповідних компетенцій педагогічних працівників, серед яких комунікативна компетентність. Отже, аналіз комунікативних характеристик як чинників забезпечення психологічного здоров'я освітнього персоналу в сучасних умовах представляється достатньо актуальним питанням.

Мета. Аналіз комунікативного самоконтролю як чинника забезпечення психологічного здоров'я освітнього персоналу.

Методи. Для дослідження комунікативного самоконтролю використовували «Тест на оцінку самоконтролю в спілкуванні» М. Snyder. Вивчення рефлексивно-особистісного компонента психічного здоров'я здійснювалося за допомогою «Шкали позитивного психічного здоров'я» (Positive Mental Health Scale) J. Lukat et al. Для діагностики операційно-функціонального компонента використовувалася «Опитувальник для вимірювання локус контролю здоров'я» (Multidimensional Health Locus-of-Control Scales).

Результати. Досліджено рівень розвитку комунікативного самоконтролю освітнього персоналу двох вибірок (2020 та 2022 років). Виявлено зв'язок показника комунікативного самоконтролю з рефлексивно-особистісним компонентом психологічного здоров'я освітнього персоналу в обох вибірках.

Висновки. Встановлено вищі показники комунікативного самоконтролю освітнього персоналу у другій вибірці (2022 року) порівняно з першою вибіркою (2020 року). Констатовано, що комунікативний самоконтроль за результатами досліджень обох вибірок впливає лише на рефлексивно-особистісний компонент психологічного здоров'я освітнього персоналу на рівні тенденції, отже, його можна розглядати як достатньо слабкий чинник забезпечення психологічного здоров'я освітнього персоналу.

Ключові слова: комунікативний самоконтроль, комунікативні характеристики, психологічне здоров'я, компоненти психологічного здоров'я, рефлексивно-особистісний компонент, операційно-функціональний компонент, освітній персонал.

Tereshchenko, Kira. Communicative self-control as an educational staff's psychological wellbeing factor.

Introduction. In the conditions of the Russian invasion of Ukraine, promotion of psychological wellbeing of the staff of organizations, in particular, educational institutions, has become particularly important. New work forms and methods require the development of relevant competencies in educational staff, including communicative competence.

Aim. To analyze communicative self-control as a factor in psychological well-being of educational staff.

Methods. Snyder's Self-Monitoring Scale (to measure educational staff's communicative self-control), Lukat's Positive Mental Health Scale (to explore the reflective-personal component of educational staff's mental health), and the Multidimensional Health Locus-of-Control Scales (to diagnose the operational-functional component of educational staff's psychological wellbeing).

Results. The levels of educational staff's communicative self-control of the 2020 sample and 2022 sample were measured. There was a relationship between the respondents' communicative self-control and the reflective-personal component of their psychological well-being in both samples.

Conclusions. The 2022-sample educational staff had higher communicative self-control compared to those of the 2020 sample. Communicative self-control in both samples tended to affect only the reflective-personal component of educational staff's psychological well-being, therefore, it is a rather weak factor in educational staff's psychological well-being.

Keywords: communicative self-control, communicative characteristics, psychological wellbeing, psychological health components, reflective-personal component, operational-functional component, educational staff.

Вступ. В умовах повномасштабного російського вторгнення на територію України особливого значення набувають питання збереження психологічного здоров'я персоналу організацій різного типу. Сучасні виклики спричинюють фундаментальні зміни в діяльності організацій, зокрема, закладів освіти, висуваючи нові вимоги до освітнього персоналу. Впровадження нових форм та методів роботи, відповідно до Концепції Нової української школи, вимагає розвитку відповідних компетенцій педагогічних працівників, серед яких комунікативна компетентність. Отже, аналіз комунікативних характеристик як чинників забезпечення психологічного здоров'я освітнього персоналу в сучасних умовах представляється достатньо актуальним питанням. Одним із таких чинників виступає комунікативний самоконтроль педагогічних працівників.

Під *комунікативними характеристиками* особистості будемо розуміти комплекс індивідуальних якостей, що задіяні у процесі спілкування. На значущості комунікативної компетентності та розвитку комунікативних характеристик у професійній діяльності педагогічних працівників особливо наголошують О.І. Дворчук та Г.В. Луценко (2010), В.Л. Зливков та С.О. Лукомська (2008), О.О. Максимова (2016) та ін.

Серед комунікативних характеристик особистості значне місце посідає комунікативний самоконтроль (Дворчук & Луценко, 2010; Поперечна, 2012). Розглядаючи таку характеристику особистості, як *комунікативний самоконтроль*, зазначимо, що під комунікативним самоконтролем слід розуміти здатність людини здійснювати контроль над своєю поведінкою і, тим самим, впливати на враження, яке складається про неї в оточуючих. Особи з високим комунікативним самоконтролем добре вміють управляти враженням, що здійснюють на оточуючих. Натомість, особи, чия поведінка детермінується скоріше внутрішніми установками, характеризуються низьким комунікативним самоконтролем (цит. Карамушка та ін., 2021).

Варто вказати на те, що особливого значення комунікативний самоконтроль набуває в діяльності педагогічних працівників, водночас дослідження, присвячені зв'язку комунікативного контролю з психологічним здоров'ям педагогічних працівників, у науковій літературі майже не представлені.

Поняття *психологічного здоров'я* в сучасних дослідженнях розглядається не тільки як відсутність хвороб, але й як позитивне ставлення до життя в цілому, а також психологічне, духовне та соціальне благополуччя (Галецька, 2012; Кашлюк, 2017; Ярема, 2015). Зокрема, психологічне здоров'я, на думку І.І. Галецької (2012), є втіленням соціального, емоційного та духовного благополуччя (як ресурсу та стану), оскільки є потенційною передумовою забезпечення життєвих потреб щодо активного способу життя, досягнення власних цілей, адекватної та оптимальної взаємодії з людьми, соціальним та іншим оточенням.

У західних дослідженнях широко використовується термін «positive mental health» (позитивне психічне здоров'я), який поєднує аналіз цього феномену в рамках гедоністичного підходу як відчуття щастя й задоволеності та в рамках евдемонічного підходу – як повноти самореалізації (Lukat, Margraf, Lutz, VanderVeld, Becker, 2016).

На підставі теоретико-методологічного аналізу змісту поняття психологічного здоров'я можна заключити, що психологічне здоров'я виступає комплексним психічним явищем, яке обумовлено впливом багатьох особистісних детермінант та може бути досліджено на різних рівнях. Зокрема, аналізуючи феномен здоров'я на рівні організації, Л.М. Карамушка та Т.М. Дзюба (2019) пропонують вирізняти три складові прояву цього явища:

1) індивідуальне здоров'я окремого працівника як здатність ефективно виконувати професійні функції в умовах динамічно мінливого організаційного середовища. Відповідальність за цей фактор несе сам працівник (особистість здатна приймати оптимальні рішення в ситуаціях професійного вибору);

2) здоров'я персоналу конкретної організації як стратегічного ресурсу, умови ефективного функціонування й розвитку організації в цілому. За таких умов організація орієнтована на збереження своєї пріоритетної ціннісної позиції як психологічно безпечного організаційного середовища (створення в організації стилю, який забезпечує профілактику загроз професійному здоров'ю персоналу організації). Відповідальність за цю складову лежить на керівникові організації;

3) здорова організація як основа для профілактики організаційних патологій або організаційних дисфункцій.

Детермінанти психологічного здоров'я персоналу організацій різного типу розглядали в своїх працях Н.В. Гончаренко (2015), Л.М. Карамушка та А.М. Шевченко (2017) та ін. Обмежене висвітлення в науковій літературі праць, присвячених вивченню комунікативних характеристик, а саме комунікативного контролю, як чинників психологічного здоров'я педагогічних працівників, зумовило вибір теми нашого дослідження.

Мета дослідження полягає в аналізі комунікативного самоконтролю як чинника забезпечення психологічного здоров'я освітнього персоналу.

Завдання дослідження:

1. Дослідити показники комунікативного самоконтролю персоналу освітніх організацій у вибірках 2020 та 2022 років.
2. Проаналізувати вплив комунікативного самоконтролю на психологічне здоров'я персоналу освітніх організацій.

Методи та організація дослідження. Для дослідження *комунікативного самоконтролю* використовували «Тест на оцінку самоконтролю в спілкуванні» М. Snyder (1974) в модифікації Д. Райгородського (цит. Карамушка та ін., 2021).

Вивчення *рефлексивно-особистісного компонента* психічного здоров'я здійснювалося за допомогою «Шкали позитивного психічного здоров'я» (Positive Mental Health Scale) в адаптації Л.М. Карамушки, О.В. Креденцер, К.В. Терещенко (Lukat, Margraf, Lutz, Van der Veld, Becker, 2016). Методика дає можливість визначити позитивну спрямованість психічного здоров'я, що в умовах війни є дуже суттєвим, оскільки позитивно «забарвлює» життєву активність людини і дає можливість, на відміну від так званого «негативного психічного здоров'я», зберігати стресостійкість та встановлювати соціальні контакти з людьми.

Для діагностики *операційно-функціонального компонента* використовувався «Опитувальник для вимірювання локус контролю здоров'я» (Multidimensional Health Locus-of-Control Scales) (Kassianos, Symeou & Ioannou, 2016). Цей опитувальник складається з трьох шкал: шкали «внутрішнього локусу контролю» (відображає ступінь відчуття респондентами контролю над своїм здоров'ям); шкали «контролю «могутніми» іншими» (показує ступінь впевненості опитуваного в тому, що за його здоров'я несуть відповідальність «могутні інші», наприклад, лікарі, родичі тощо); шкала «контролю випадку» (вимірює, наскільки опитуваний переконаний в тому, що здоров'я залежить від випадку, везіння або долі). Орієнтація людини на використання того чи іншого виду локус контролю в умовах війни досить часто впливає на створення людиною хоча б відносної безпеки для себе та своїх рідних, вияви відповідальності за свою професійну та волонтерську активність під час війни тощо.

Статистичну обробку даних (описові статистики, порівняння середніх за t-критерієм Стьюдента для незалежних вибірок, кореляційний та однофакторний дисперсійний аналіз (ANOVA)) здійснювали за допомогою програми SPSS (версія 22).

Дослідження проведено в рамках виконання науково-дослідної теми лабораторії організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України «Технології забезпечення психологічного здоров'я та благополуччя освітнього персоналу в умовах соціальної напруженості» (2022-2024 рр., номер державної реєстрації 0122U000303; науковий керівник – дійсна членкиня НАПН України, докторка психологічних наук, професорка Л. Карамушка).

Вибірка дослідження. У дослідженні взяли участь 674 працівники закладів середньої освіти з м. Києва, м. Дніпра та Київської обл. Перший етап дослідження в квітні-червні 2020 року охопив 473 респондента (вбірка 1). За віком опитаних спостерігався розподіл $M=40,27$, $SD=8,59$. За статтю 12,0% склали чоловіки, 88,0% – жінки; 76,0% були одруженими, 24,0% – неодруженими. Обсяг вибірки на другому етапі дослідження в квітні-травні 2022 року склав 201 респондент (вбірка 2). За віком респондентів спостерігався розподіл $M=39,82$, $SD=12,57$. За статтю 12,9% склали чоловіки, 87,1% – жінки; 59,7% були одруженими, 40,3% – неодруженими.

Результати дослідження та їх обговорення. Розглянемо результати виконання *першого завдання* дослідження, які стосуються показника *комунікативного самоконтролю* персоналу освітніх організацій. Як видно з *таблиці 1*, встановлено відмінності у показниках *комунікативного самоконтролю* між першою та другою вибірками ($M=4,59$, $SD=1,83$ у першій вибірці та $M=5,03$, $SD=1,98$ у другій вибірці) за t-критерієм Стьюдента ($p < 0,01$).

Таблиця 1

Комунікативний самоконтроль персоналу освітніх організацій у вибірках 2020 та 2022 років (описові статистики та порівняння середніх)

Комунікативний самоконтроль	Min	Max	M	SD	t	p
Вибірка 1 (n=473)	0	10	4,59	1,83	2,76	0,006
Вибірка 2 (n=201)	1	9	5,03	1,98		

Результати дослідження за першою вибіркою вказують на те, що переважна більшість опитаних (53,2%) мають середній рівень комунікативного самоконтролю, лише шоста частина респондентів (16,4%) характеризуються високим рівнем комунікативного самоконтролю (табл. 2). У другій вибірці переважна більшість опитаних (51,2%) також мають середній рівень комунікативного самоконтролю. Водночас відсоток респондентів, що мають високий рівень, у другій вибірці вищий (26,4%), та, на відміну від першої вибірки, лише 22,4% опитаних характеризуються низьким рівнем комунікативного самоконтролю.

Таблиця 2

Рівень вираженості комунікативного самоконтролю персоналу освітніх організацій

Рівні комунікативного самоконтролю	Вибірка 1 (%)	Вибірка 2 (%)
Високий рівень	16,4	26,4
Середній рівень	53,2	51,2
Низький рівень	30,4	22,4

Нижчі показники комунікативного самоконтролю освітнього персоналу у першій вибірці можна частково пояснити тим, що під час першої хвилі пандемії Covid-19 навесні 2020 року більшість працівників були вимушені самоізолюватись, звичні комунікації були порушені, спілкування було обмежено і відбувалося здебільшого в дистанційному форматі, отже, не було потреби у високому комунікативному самоконтролі. Натомість навесні 2022 року (друга вибірка) під час активної фази війни педагогічні працівники прагнули до максимальної зібраності для вирішення повсякденних завдань, у тому числі для ефективного спілкування з іншими людьми, отже, рівень комунікативного самоконтролю виявився вищим. Отримані дані подібні до даних, наведених раніше, про те, що в період війни у персоналу освітніх та наукових організацій дещо зросли показники «внутрішнього контролю», порівняно з довоєнними даними (Карамушка та ін., 2022).

Виконуючи *друге завдання* дослідження, проаналізовано зв'язок комунікативного самоконтролю та *компонентів психологічного здоров'я* освітнього персоналу. Як видно із таблиці 3, у процесі дослідження у першій вибірці встановлено позитивний статистично значущий кореляційний зв'язок між цим показником та рефлексивно-особистісним компонентом психологічного здоров'я ($p < 0,05$). У другій вибірці констатовано позитивний кореляційний зв'язок на рівні тенденції між показником комунікативного самоконтролю та рефлексивно-особистісним компонентом психологічного здоров'я ($p < 0,1$).

Слід зазначити, що значущого кореляційного зв'язку між комунікативним самоконтролем та операційно-функціональним компонентом психологічного здоров'я освітнього персоналу у жодній вибірці не встановлено.

Результати однофакторного дисперсійного аналізу (ANOVA) свідчать, що комунікативний самоконтроль позитивно впливає на рівні тенденції на рефлексивно-особистісний компонент в обох вибірках (відповідно $F=1,62$, $p < 0,1$; $F=1,81$, $p < 0,1$), отже, педагогічні працівники з вищим комунікативним самоконтролем мають більш розвинений рефлексивно-особистісний компонент психологічного здоров'я.

Зв'язок між комунікативним самоконтролем та рівнем вираженості компонентів психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій (r)

Компоненти психологічного здоров'я	Комунікативний самоконтроль	
	Вибірка 1 (n=473)	Вибірка 2 (n=201)
Рефлексивно-особистісний	0,100**	0,128*
Операційно-функціональний:		
а) «внутрішній контроль»	-0,092	-0,025
б) «контроль «могутніми іншими»	-0,010	-0,052
в) «контроль випадку»	-0,059	0,103

* $p < 0,1$; ** $p < 0,05$

Отже, комунікативний самоконтроль впливає лише на один компонент психологічного здоров'я освітнього персоналу, тому його за результатами представленого дослідження можна розглядати як слабкий чинник психологічного здоров'я освітнього персоналу. На наш погляд, цей феномен потребує подальших ґрунтовних досліджень.

Висновки. Встановлено вищі показники комунікативного самоконтролю освітнього персоналу у другій вибірці (2022 року) порівняно з першою (2020 року).

Констатовано, що комунікативний самоконтроль за результатами досліджень обох вибірок впливає лише на рефлексивно-особистісний компонент психологічного здоров'я освітнього персоналу на рівні тенденції, отже, його можна розглядати як достатньо слабкий чинник забезпечення психологічного здоров'я освітнього персоналу.

Врахування результатів дослідження, на наш погляд, сприятиме розробці стратегій забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій.

Перспективи подальшого дослідження полягають у вивченні психологічних, організаційних та соціально-демографічних чинників, які впливають на рівень комунікативного самоконтролю персоналу в організаціях різного типу.

Література

1. Галецька, І.І. (2012). Психологічне здоров'я як проблема національної безпеки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*, 2(1), 49–58.
2. Гончаренко, Н.В. (2015). Психологічні чинники збереження психічного здоров'я майбутніх лікарів : *автореферат дис. канд. психол. наук*. Київ,
3. Дворчук, О. І., & Луценко, Г. В. (2010). Шляхи формування комунікативності при підготовці вчителя в університеті. *Наука і освіта*, 2. https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2010/2_2010/19.pdf
4. Зливков, В.Л., & Лукомська, С.О. (2008). *Психологія спілкування педагога: інтегративний підхід*. Київ, Ніжин: П.П. Лисенко М.М.
5. Карамушка, Л.М., & Дзюба, Т.М. (2019). Феномен «здоров'я» як актуальний напрям досліджень в організаційній психології. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 1, 22–33.
6. Карамушка, Л. М., Креденцер, О. В., Терещенко, К. В. та ін. (2021). *Психолого-організаційні детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості*: монографія; за ред. Л. М. Карамушки. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України.
7. Карамушка, Л., Креденцер, О., Терещенко, К., Лагодзінська, В., Івкін, В., & Ковальчук, О. (2022). Особливості психічного здоров'я персоналу освітніх та наукових організацій в умовах війни. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 1(25), 62–74.
8. Карамушка Л.М., & Шевченко А.М. (2017). Психологічні чинники та умови забезпечення психологічного здоров'я менеджерів освітніх організацій. *Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Ін-ту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том I : Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія*, 47, 22–29.
9. Кашлюк, Ю.І. (2017). Психологічне здоров'я і психологічне благополуччя особистості як складові задоволеності життям. *Психологічний часопис*, 3(7), 47–58.
10. Максимова, О. О. (2016). Комунікативна компетентність вчителя початкової школи. *Молодь і ринок*, 5(136), 59–63.
11. Поперечна, Л.Ю. (2012). Комунікативні здібності вчителя як одна з важливих складових його професіограми. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, 1. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_1_14
12. Ярема, Н.Ю. (2015). Психологічне здоров'я особистості. *Юридична психологія*, 2, 106–115.
13. Kassianos, A.P., Symeou, M., & Ioannou, M. (2016). The health locus of control concept: Factorial structure, psychometric properties and form equivalence of the Multidimensional Health Locus of Control scales. *Health Psychology Open*. <https://doi.org/10.1177/2055102916676211>

14. Lukat, J, Margraf, J., Lutz, R., VanderVeld, W. M., & Becker E S. (2016). Psychometric properties of the Positive Mental Health Scale (PMH-scale). *BMC Psychology*, 4(8). <https://doi.org/10.1186/s40359-016-0111-x>
15. Snyder, M. (1974). Self-monitoring of expressive behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 30(4), 526–537. <https://doi.org/10.1037/h0037039>

References

- Galetska, I. I. (2012). Psykhologichne zdorovya yak problema natsionalnoi bezpeky [Psychological wellbeing as a problem of national security]. *Naukovyi visnyk Lvivskogo derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*, 2(1), 49-58. [In Ukrainian]
- Goncharenko, N. V. (2015). Psykhologichni chynnyky zberezhennya psykhichnogo zdorovya maibutnikh likariv : avtoreferat dys [Psychological factors in maintaining the mental health of future doctors [Unpublished PhD thesis]. G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine: abstract of the dissertation]. *kand. psykol. nauk*. G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. [In Ukrainian]
- Dvorchuk, O. I., & Lutsenko, G. V. (2010). Shlyakhy formuvannya komunikatyvnosti pry pidgotovtsi vchytelya v universyteti [Ways of communication formation during teacher training at the university]. *Nauka i osvita*, 2. https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2010/2_2010/19.pdf [In Ukrainian]
- Zlyvkov, V. L., & Lukomska, S. O. (2008). *Psykhologia spilkuvannya pedagoga: integratyvnyi pidkhid [Psychology of teacher communication: an integrative approach]*. P.P. Lysenko M.M. [In Ukrainian]
- Karamushka, L. M., & Dzyuba, T. M. (2019). Fenomen «zdorovya» yak aktualnyi napryam doslidzhen v organizatsiini psykhologii [The phenomenon of "health" as an important research area in organizational psychology]. *Organizatsiina psykhologia. Ekonomichna psykhologia*, 1, 22-33. [In Ukrainian]
- Karamushka, L. M., Kredentser, O. V., Tereschenko, K. V., Lagodzinska, V., Ivkin, V., & Kovalchuk. (2021). *Psykhologo-organizatsiini determinanty zabezpechennya psykhologichnogo zdorovya personalu osvithnikh organizatsii v umovakh sotsialnoi napruzhenosti [Psychological and organizational determinants of promoting the psychological wellbeing of the persstaff of educational organizations in conditions of social tension]*. G.S. Kostiuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. [In Ukrainian]
- Karamushka, L., Kredentser, O., Tereschenko, K., Lagodzinska, V., Ivkin, V., & Kovalchuk, O. (2022). Osoblyvosti psykhichnogo zdorovya personalu osvithnikh ta naukovykh organizatsii v umovakh viiny [Peculiarities of mental health of staff of educational and scientific organizations in conditions of war]. *Organizatsiina psykhologia. Ekonomichna psykhologia*, 1(25), 62-74. [In Ukrainian]
- Karamushka, L. M., & Shevchenko, A. M. (2017). Psykhologichni chynnyky ta umovy zabezpechennya psykhologichnogo zdorovya menedzheriv osvithnikh organizatsii [Psychological factors in and conditions for promoting the psychological wellbeing of heads of educational organizations]. *Aktualni problemy psykhologii. Tom I :Organizatsiina psykhologia. Ekonomichna psykhologia. Sotsialna psykhologia*, 47, 22–29. [In Ukrainian]
- Kashlyuk, Yu. I. (2017). Psykhologichne zdorovya i psykhologichne blagopoluchchya osobystosti yak skladovi zadovolenosti zhyttyam [Psychological health and psychological well-being of the individual as components of life satisfaction]. *Psykhologichni chasopys*, 3(7), 47-58. [In Ukrainian]
- Maksymova, O. O. (2016). Komunikatyvna kompetentnist vchytelya pochatkovoї shkoly [Communicative competence of a primary school teacher]. *Molod i rynek*, 5(136), 59-63. [In Ukrainian]
- Poperechna, L. Yu. (2012). Komunikatyvni zdibnosti vchytelya yak odna z vazhlyvykh skladovykh iogo profesiogramy [Teacher's communicative abilities as an important component of their professional profile]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*, 1. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_1_14 [In Ukrainian]
- Yarema, N. Yu. (2015). Psykhologichne zdorovya osobystosti [Psychological wellbeing of the individual]. *Yurydychna psykhologia*, 2, 106-115. [In Ukrainian]
- Kassianos, A.P., Symeou, M., & Ioannou, M. (2016). The health locus of control concept: Factorial structure, psychometric properties and formequivalence of the Multidimensional Health Locus of Control scales. *Health Psychology Open*. <https://doi.org/10.1177/2055102916676211>
- Lukat, J, Margraf, J., Lutz, R., VanderVeld, W. M., & Becker E S. (2016). Psychometric properties of the Positive Mental Health Scale (PMH-scale). *BMC Psychology*, 4(8). <https://doi.org/10.1186/s40359-016-0111-x>
- Snyder, M. (1974). Self-monitoring of expressive behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 30(4), 526–537. <https://doi.org/10.1037/h0037039>

Відомості про автора

Терещенко Кіра Володимирівна, докторка психологічних наук, старша наукова співробітниця лабораторії організаційної та соціальної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Київ, Україна.

Tereshchenko, Kira, Dr., senior researcher, Laboratory of organizational and social psychology, G.S. Kostiuk Institute of psychology of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

E-mail: kteresh75@gmail.com

ORCIDID: <https://orcid.org/0000-0002-1149-2704>

Отримано 31 травня 2022 р.
Рецензовано 14 червня 2022 р.
Прийнято 15 червня 2022 р.